

УДК 378.147

Є. М. ВОРОНОВА

доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ЯК НОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВТНЗ

У статті розглянуто основні риси методу проектів. Зроблено акцент на такі моменти, як націленість на створення мовного продукту, зв'язок ідеї проекту з реальним життям, самоорганізація, проблемність тощо. Показано метод проекту як один із методів навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах, розвитку комунікативної компетенції для вивчення англійської мови студентами. Розкрито роль поетапної роботи над проектом як чинника успішної організації проектної діяльності загалом. Мета дослідження проектної методики полягає в тому, щоб обґрунтувати теоретичні положення та методичні рекомендації для викладачів з організації проектної діяльності в процесі навчання іноземної мови студентів технічних вищих навчальних закладів України. Таким чином, метод проектів є цілеспрямованою, загалом самостійною діяльністю студентів, що здійснюється під гнучким керівництвом викладача, спрямована на вирішення комунікативної дослідницької або соціально значущої професійної проблеми й на отримання конкретного результату у вигляді матеріального чи ідеального продукту.

Ключові слова: мовний продукт, проблемність, самоорганізація.

Останнім часом зростає інтерес студентів нефілологічних вищих технічних навчальних закладів до вивчення іноземної мови. Стає очевидним той факт, що досконале знання англійської мови підвищує рейтинг кандидата на вакантне місце, сприяє професійному зростанню.

Завдання викладача – підтримувати й розвивати інтерес студентів та підвищувати навчальну активність. Для цього доцільним є використання методу проектів, що надає змогу не тільки вдосконалювати базовий рівень володіння англійською мовою, а й моделювати природні ситуації, які виникають у професійній діяльності.

Одним із методів, що набув поширення останнім часом у викладанні мов, є метод проектів. І хоча він не є новим, завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань із їх практичним застосуванням для розв'язання конкретних проблем докільля в спільній діяльності школярів і студентів метод проектів стає інтегрованим компонентом цілковито розробленої та структурованої системи сучасної освіти.

Мета статті – висвітлити основні теоретичні аспекти методів проекту у вищих технічних навчальних закладах. Показати, що проект – це спеціально організований викладачем і самостійно виконуваний студентами комплекс дій із вирішення значущої для студента проблеми, що завершується створенням продукту.

Метод проектів виник на початку ХХ ст., коли роздуми педагогів та філософів були спрямовані на пошук шляхів розвитку активного самостій-

ного мислення дитини. Джон Дьюї (1850–1952 рр.), американський педагог і психолог, запропонував нову на той час систему шкільної освіти, згідно з якою знання дитиною повинні були набуватися завдяки самостійній діяльності й особистому досвіду [3]. При цьому Дж. Дьюї вирізняв низку вимог до успішного навчання: проблемність навчального матеріалу, активність учня, зв'язок навчання із життям дитини, грою та працею.

Проблему реалізації проектної методики вивчення іноземної мови в навчальних закладах різних типів розглядали українські та російські дослідники: Н. Гальскова, І. Зимня, Л. Єсіна, Н. Коряковцева, Н. Матяш, Т. Сахарова, О. Тарнопольський, В. Титова, Н. Чанілова та ін.

Метод проектів досліджували О. Горошкіна, Г. Ващенко, С. Пілюгіна, Є. Полат, С. Шацький та ін., у працях яких відібрано критерії використання методу проектів на заняттях у загальноосвітній школі та вищих технічних навчальних закладах.

Так, Є. Полат з метою вдосконалення вивчення англійської мови, докладно розробляючи теоретичні основи створення й використання системи засобів навчання для середньої загальноосвітньої школи, визначила зміст методу проектів. На думку дослідниці, робота над проектом включає усвідомлення студентами мети, оформлення задуму, розробку організаційного плану, роботу за планом, підбиття підсумків у вигляді письмового звіту [5].

Г. Ващенко зауважував, що під час використання цього методу теорія стає засобом виконання практичних завдань [1]. О. Горошкіна запропонувала застосування методу проектів на заняттях з української мови в школах природничо-математичного профілю, вважаючи найбільш ефективними прикладні, рольові, інформаційні, творчі проекти, з огляду на те, що вони допомагають трансформувати знання в уміння й навички студентів [2].

Проектування, як зазначає Н. Сибирська [6], являє собою діяльність зі створення образу майбутнього, передбаченого явища. Воно є одним з аспектів творчості людини й засновано на плануванні, прогнозуванні, прийнятті рішень, розробці, науковому дослідженні.

Вивчення наукової літератури показало, що формування та розвиток навичок комунікативної компетенції студентів технічних вищих навчальних закладах засобами іноземної мови на основі проектної методики є багатоаспектним феноменом.

З практичного погляду важливість дослідження проблеми розвитку навичок комунікативної компетенції студентів вищих технічних навчальних закладів на основі проектної методики в освітньому просторі вищої школи викликано тим, що на рівні підготовки конкретного фахівця найбільш яскраво виявляються всі недоліки функціонування ступенів освіти, розлагодженість його підсистем, диспропорції між вимогами суспільства і запитами особистості, відставання інноваційних технологій педагогічної науки від потреб практики сучасної інженерної думки.

Реформування вищої освіти та впровадження нових педагогічних технологій у практику навчання потрібно розглядати як найважливішу умову інтелектуальної, творчої й професійної комунікативної компетентності студентів.

Саме це стає ключовим напрямом педагогічного процесу, сутнісним, глибинним поняттям навчання [7]. Іноземна мова як навчальний предмет має значні можливості для створення умов культурного й особистісного становлення студентів як майбутніх фахівців.

Соціальне замовлення суспільства в галузі навчання іноземних мов висуває завдання розвитку комунікативної та професійної компетентності студентів, підсилення гуманістичного змісту навчання, більш повної реалізації виховного, освітнього й фахового потенціалу навчального предмета стосовно індивідуальності кожного студента.

Тому не випадково, що основною метою викладання іноземних мов на сучасному етапі реформування освіти в Україні є особистість студента, здатна й зацікавлена брати участь у міжкультурній комунікації мовою, що вивчається, і самостійно вдосконалюватися в іншомовній мовленнєвій діяльності, яку він опановує [4].

Застосування проектної методики надзвичайно актуально у вищій школі, адже саме на етапі становлення комунікативної та професійної компетентності студентів технічних спеціальностей вищих навчальних закладів на перший план виступає самостійне використання іноземних мов у вищій школі як засобу отримання нової інформації, збагачення словникового запасу, розширення лінгвістичних знань, застосування їх у майбутній професійній діяльності.

Таким чином, основна *мета методу проектів* – надання студентам можливості самостійного здобуття знань у процесі вирішення практичних завдань або проблем, що потребують інтеграції знань із різних предметних галузей. Викладачеві в проекті відводиться роль координатора, експерта, додаткового джерела інформації.

Під методом проекту ми розуміємо комплексний навчальний метод, що надає змогу студентам виявляти самостійність у плануванні, організації, корекції та контролі за своєю діяльністю.

На відміну від інших технологій, що практикуються у вищих технічних навчальних закладах, проектна методика дає викладачеві змогу включати студентів у реальне спілкування, найбільш насичене іномовними контактами, які спираються на дослідницьку діяльність, на спільну працю, і побачити її реальні результати, що формують вторинну мовну особистість і її професійну компетенцію.

Відзначимо 17 особливостей проектного методу, серед яких найбільш значущі такі, коли учасники проекту:

- підхоплюють проектну ініціативу від когось у житті;
- домовляються одне з одним про форму навчання;
- розвивають проектну ініціативу й доводять її до відома всіх;
- організовують себе на справу;

- інформують одне одного про перебіг справ;
- вступають у дискусію.

Проект у проєктивній освіті і метод проєктів відрізняються один від одного. У методі проєктів проєкт – це засіб навчання та засвоєння певного навчального матеріалу; у проєктивній освіті – розробка проєкту – мета навчання.

Отже, говорячи про метод проєктів, ми маємо на увазі спосіб досягнення конкретної дидактичної (методичної) мети шляхом розробки проблеми й отримання реального практичного результату, у нашому випадку розвитку комунікативної компетенції студентів як майбутніх фахівців інженерних спеціальностей.

Проектна діяльність – нині одна з найперспективніших складових освітнього процесу, оскільки створює умови для творчого саморозвитку та самореалізації студентів, формує й розвиває всі необхідні життєві компетенції, що на Раді Європи були визначені як основні в XXI ст.: полікультурні, мовленнєві, інформаційні, професійні, політичні та соціальні.

Проектна методика як нова педагогічна особистісно орієнтована технологія відбиває основні принципи гуманістичного підходу в освіті:

- особлива увага до індивідуальності людини, її особистості;
- чіткість та орієнтація на свідомий розвиток критичного мислення студентів.

Результативність навчання за допомогою проєктного методу відображена в табл. 1.

Таблиця 1

**Порівняльна таблиця результативності навчання
з використанням методу проєктів та традиційних методів**

Навчання з використанням методу проєктів	Навчання з використанням традиційних методів
Студенти отримують змогу самостійно опрацювати тему, що їх зацікавила	Діяльність студентів чітко регламентована планом, не виникає проблемних завдань, які б студенти самостійно виконували
Обрана кожним студентом тема проєкту цікава особисто йому (їй), отже, виникає бажання пізнати нове, здивувати одногрупників і викладача	Тема однакова для всіх студентів, не враховуючи інтересів чи бажань
Дослідження й захист обраної теми спонукає до осмисленого вивчення нової лексики, зокрема термінологічної	Лексику студенти засвоюють здебільшого, щоб отримати оцінку на занятті, тобто спрацьовує короткочасна пам'ять

Таким чином, проєктна методика є альтернативою традиційному підходу до освіти, заснованому, головним чином, на засвоєнні готових знань та їх сприйнятті.

Проектна методика робить акцент із різноманітного виду вправ на активну розумову діяльність студентів, що потребують для свого оформлення вправного володіння певними мовними засобами.

У проектній методиці використовують усі найкращі ідеї, вироблені традиційною й сучасною методикою викладання англійської мови. До них належать, передусім, *різноманітність, проблемність, навчання з задоволенням* тощо.

Різноманітність як необхідна риса всякого гарного навчання сприяє підтриманню інтересу до навчання – це і різноманіття тем, типів текстів (діалоги, монологи, листи, настільні ігри, описи, інструкції тощо), і різноманіття форм навчальної діяльності (індивідуальна, парна, групова робота, робота в командах), і різноманіття типів вправ.

Проблемність означає, що студенти використовують мову як для виконання завдань, що характеризуються новизною результату, так і новими засобами його досягнення. Проблеми примушують думати, студент навчається, розмірковуючи. Існує широкий діапазон комунікативних завдань і проектних робіт, орієнтованих на вирішення проблем. Проблемний підхід має місце при навчанні граматики в тих випадках, коли студент використовує її в мовленні, і коли він сприймає її як систему.

Безумовно, важливо, щоб студент навчався із задоволенням. Студент багато пізнає, якщо він вчиться вільно, без примушувань, відчуваючи радість. Розважальний аспект може бути однією з особливостей проекту. Часто завдання можуть бути оформлені у вигляді жарту, головоломки, загадки тощо, мати музичний супровід, шумові ефекти, ілюстрації.

Новизна підходу в тому, що студентам дається змога самим конструювати зміст спілкування, починаючи з першого заняття за проектом.

У цьому сутність проекту, вплив його застосування на модель навчання, специфіка регулярності й форми проектних завдань, включених у підручник, і техніка їх виконання.

Ознаками проектної методики як нової особистісно орієнтованої технології є:

Наявність концептуальної ідеї автора – особистісно-діяльнісний підхід до вивчення іноземної мови.

Точність і передбачуваність результатів, усвідомлення шляхів їх досягнення.

Націленість на створення конкретного мовленнєвого продукту (діалог, монолог тощо), втілених у видах і формах навчальної та позанавчальної діяльності (колаж, комікс, сценарій, щоденник, стінгазета).

Зв'язок ідеї проекту з реальним життям: наявність зав'язків між теорією та практикою.

Самоорганізація й відповідальність учасників проекту. Консультаційний характер діяльності викладача.

Обґрунтована технологія навчання комунікативної компетенції (соціокультурної, компенсаторної, навчальної), що є головною умовою розвитку міжкультурної комунікації загалом.

Ця технологія передбачає тимчасову структурну завершеність проекту, а саме: наявність чіткого алгоритму виконання послідовних дій.

Проектна методика реалізує найкращі ідеї традиційної та сучасної методики викладання іноземних мов, а саме:

- *проблемність* (мову використовують для виконання завдань, які мають новизну та змушують думати);
- *задоволеність* (принцип орієнтації на успіх);
- *використання не тільки вербальних засобів висловлювання;*
- *широке застосування інноваційних технологій у процесі підготовки проектної роботи;*
- *індивідуальний підхід у вигляді самостійного оволодіння іноземною мовою і так званій я-чинник (его-чинник) – надання тим, хто навчається, змоги говорити про те, що вони думають за темою, виявляти свою творчість при оформленні й презентації проекту, що підвищує мотивацію в навчанні іноземної мови; подолання психологічного бар'єра під час спілкування іноземною мовою.*

Его-чинник має особливе значення, оскільки надає змогу говорити про мрії студентів, їх плани. При організації спілкування краще застосовувати по можливості такі ситуації, що зачіпають інтереси студентів, пов'язані з їх особистим досвідом, тобто якнайповніше реалізується особистісно орієнтований підхід.

Проектний метод у викладанні іноземної мови в неможливому (технічному) ВНЗ – це дидактичний засіб активізації пізнавальної діяльності майбутніх інженерів, метод розвитку їх креативності, що одночасно сприяє формуванню певних особистісних якостей [8].

Основні моменти, на яких тримається ця технологія, це *самостійність, діяльність, результативність*. Метод проектів можна зарахувати до технологій, присвячених особистісно орієнтованому підходу до викладання іноземної мови.

Висновки. Проектна методика – це, передусім, урахування індивідуальних особливостей студентів, проте, вона значно сприяє розвитку навичок та формуванню вмінь роботи в колективі, прийняття та презентації рішень у ділових і професійних ситуаціях. Метод проектів надає змогу створювати на заняттях дослідницьку, творчу атмосферу, де кожного студента з будь-яким рівнем знань, навичок і вмінь залучено до складного творчого процесу, а саме: сприяє розвитку індивідуальної активності. Зрозуміло, що останній аргумент є особливо важливим для студентів технічних ВНЗ, які навчаються за допомогою проектної методики. Принцип гуманізації освіти, особливо технічної, стає одним із провідних, адже практика викладання іноземних мов потребує певних технологій, що забезпечували б його реалізацію. Проектну методику навчання можна зарахувати до однієї з таких сучасних технологій, незважаючи на те, що її коріння – у минулому.

Список використаної літератури

1. Дроздова І. П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів нефілологічних факультетів ВНЗ : монографія. Харків : ХНАМГ. 2010. 320 с.
2. Нехорошева А. В. Из опыта работы по проектной методике. *Иностранный язык в школе*. 2002. № 1. С. 18–21.
3. Полат Е. С. Метод проектов на уроке иностранного языка. *Иностранный язык в школе*. 2000. № 3. С. 3–9.
4. Полат Е. С. Обучение в сотрудничестве. *Иностранный язык в школе*. 2000. № 1. С. 4–11.
5. Larsen-Freeman D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. New York : Oxford University Press, 1986. 142 p.
6. Mintzberg H. *Structure in fives: Designing effective organizations*. New York ; London : Prentice-Hall International, cop. 1983. VII. 312 p.
7. Phillips D. *Projects with Young Learners*. Oxford : Oxford University Press, 1999. 180 p.
8. Stoller F. L. *Project Work. A means to promote language and content*. Cambridge : Cambridge University Press, 2002. 422 p.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2017.

Воронова Е. М. Основные аспекты метода проектов как новой технологии обучения иностранному языку в техническом вузе

В статье рассматриваются основные черты метода проектов. Делается акцент на такие моменты, как нацеленность на создание языкового продукта, связь идеи проекта с реальной жизнью, самоорганизация, проблематичность и др. Показан метод проекта как один из методов обучения иностранному языку в высших технических учебных заведениях, развития коммуникативной компетенции для изучения английского языка студентами. Раскрыта роль поэтапной работы над проектом как фактора успешной организации проектной деятельности в целом. Цель исследования проектной методики заключается в том, чтобы обосновать теоретические положения и методические рекомендации для преподавателей по организации проектной деятельности в процессе обучения иностранному языку студентов технических вузов Украины. Таким образом, метод проектов является целенаправленной, в общем самостоятельной деятельностью студентов, осуществляемой под гибким руководством преподавателя, направленной на решение коммуникативной исследовательской или социально значимой профессиональной проблемы и на получение конкретного результата в виде материального или идеального продукта.

Ключевые слова: языковой продукт, проблематичность, самоорганизация.

Voronova Ye. Main Aspects of the Method of Projects as a New Technology for Learning Foreign Languages in Technical Universities

The article discusses the main features of the project method. The emphasis is done on such moments as creating a linguistic product, linking the idea of a project with real life, self-organization, problem-solving, etc. The method of the project is shown as one of the methods of teaching a foreign language in higher technical education institutions, development of communicative competence for the study of English by students. The article examines the role of step-by-step work on the project as a factor in the successful organization of the project activity in general.

The purpose of the study of the project method is to substantiate the theoretical positions and methodological recommendations for teachers in the organization of project activities in the process of teaching foreign language in technical higher educational institution.

Thus, the method of projects is purposeful, generally independent activity of students, carried out under the flexible leadership of the teacher, aimed at solving a communicative research or socially important professional problem and obtaining a concrete result in the form of a material or ideal product. The main features of the project method for studying foreign languages in a technical university are considered, emphasis is placed on such moments as the creation of a specific speech product, the connection between the idea of the project and real life, self-organization.

It is shown the work on projects: allows to enriches the knowledge of the subject, to create the most favorable conditions for disclosure and manifestation personal abilities of the student to reveal his personality, to bring out the creative potential of the future specialist to one of the most successful forms of mastering a foreign language to stimulate the speech of the non-mental activity of students to makes it possible to find application of the individual abilities, needs, interests and desires of those who are studying to promote the unification of the student group.

Key words: *language product, problem, self-organization, connection, creation, real life, individual abilities, favorable conditions, communicative research.*